

جهش خاموش عربستان به عصر انرژی پاک از امپراتوری نفت تا قدرت نوظهور خورشیدی

عربستان سعودی که دهه‌ها نماد قدرت نفتی جهان بود، اکنون با سرعتی بی‌سابقه در حال تبدیل شدن به یکی از قطب‌های جهانی انرژی پاک است. این کشور با ساخت بزرگ‌ترین مزارع خورشیدی جهان و سرمایه‌گذاری‌های میلیارد دلاری، مسیری را می‌پیماید که حتی برخی اقتصادهای پیشرفته از آن عقب نشسته‌اند.

پایگاه اطلاع رسانی دریا و نفت: عربستان سعودی سال‌ها به عنوان قلب تپنده بازار نفت جهان شناخته می‌شد؛ کشوری که «طلای سیاه» آن جهت‌گیری اقتصاد جهانی را تعیین می‌کرد و در مذاکرات اقلیمی بیشتر نقش بازدارنده داشت. اما امروز، تحولی آرام و در عین حال عظیم در این پادشاهی جریان دارد؛ تحولی که می‌تواند نقشه انرژی جهان را بازترسیم کند. عربستان که هنوز بسیاری آن را تنها یک قدرت نفتی می‌دانند، اکنون در پشت صحنه در حال ساختن یکی از بزرگ‌ترین امپراتوری‌های انرژی خورشیدی جهان است.

رونق خورشیدی در قلب صحرا

۶۰ مایلی جنوب جده، سازه‌ای غول‌پیکر همچون فرشی تاریک در بیابان دیده می‌شود؛ مزرعه خورشیدی «الشعیبه ۲» که با بیش از ۲ گیگاوات ظرفیت، برق ۳۵۰ هزار خانه را تأمین می‌کند. این تنها نقطه آغاز است. پروژه‌های بزرگ‌تری در راه‌اند و تحلیلگران از «رونق بی‌سابقه خورشیدی» در عربستان سخن می‌گویند. این کشور قصد دارد تا سال ۲۰۳۰ نیمی از برق خود را از انرژی‌های تجدیدپذیر تأمین کند.

کشوری نفت‌خیز با جاه‌طلبی پاک

از کشوری که بزرگ‌ترین صادرکننده نفت جهان است، انتظار چنین چرخشی نمی‌رفت. اما اکنون حتی عربستان نیز می‌داند آینده انرژی متعلق به منابع پاک است. در سال ۲۰۲۰ تقریباً هیچ ظرفیت انرژی تجدیدپذیر نداشت، اما پیش‌بینی می‌شود تا پایان امسال به ۱۲ گیگاوات برق خورشیدی برسد؛ رشدی حیرت‌انگیز که آن را در سال ۲۰۲۵ وارد جمع ۱۰ بازار برتر توسعه انرژی خورشیدی می‌کند.

سیل سرمایه‌گذاری‌های میلیارد دلاری

برخلاف برخی کشورها که توسعه انرژی پاک را کند کرده‌اند، عربستان سرعت خود را افزایش داده است. شرکت ACWA Power و آرامکو در سال ۲۰۲۵ اعلام کردند ۸.۳ میلیارد دلار در ۱۵ گیگاوات ظرفیت جدید تجدیدپذیر سرمایه‌گذاری می‌کنند. برآوردها نشان می‌دهد تا پایان دهه، ظرفیت خورشیدی این کشور به بیش از ۷۰ گیگاوات خواهد رسید.

چرا عربستان به خورشید رو آورده است؟

۱. انرژی خورشیدی به شدت ارزان شده است
ورود پنل‌های ارزان چینی هزینه تولید برق خورشیدی را کاهش داده و قیمت باتری‌ها نیز در سال ۲۰۲۴ حدود ۴۰ درصد افت کرده است.

۲. شرایط طبیعی ایده‌آل
۳۰۰ روز آفتابی، زمین‌های ارزان بیابانی و نزدیکی به شهرها، عربستان را به بهشتی برای توسعه خورشیدی تبدیل کرده است.

۳. کاهش مصرف داخلی نفت
سوزاندن نفت برای تولید برق، سودآوری صادرات را کاهش می‌دهد. جایگزینی خورشیدی به معنای آزاد شدن نفت بیشتر برای فروش است.

آیا عربستان به هدف ۵۰ درصد می‌رسد؟

کارشناسان درباره تحقق هدف ۲۰۳۰ نظرات متفاوتی دارند. برخی مانند Climate Action Tracker آن را چالش‌برانگیز می‌دانند، زیرا تا پایان ۲۰۲۴ تنها ۲ درصد برق کشور از انرژی تجدیدپذیر تأمین شده بود. اما ریس‌تاد انرژی معتقد است عربستان می‌تواند تا ۲۰۳۰ به حدود یک‌سوم برق پاک برسد و چند سال بعد به هدف ۵۰ درصدی نزدیک شود.

تضاد مسیر عربستان با آمریکا

در حالی‌که دولت آمریکا برخی پروژه‌های خورشیدی و بادی را محدود کرده، عربستان مسیر برعکس را در پیش گرفته و حتی در پی ایجاد زنجیره تولید پنل، باتری و خودروهای برقی است؛ موضوعی که تحلیلگران آن را «پیشی گرفتن عربستان از آمریکا در توسعه انرژی پاک» توصیف کرده‌اند.

امارات، عمان و حتی ایران نیز به‌سوی انرژی خورشیدی حرکت کرده‌اند، اما هیچ‌کدام به اندازه عربستان در مقیاس و سرعت سرمایه‌گذاری نمی‌کنند.

عربستان همچنان یک قدرت نفتی است

با همه این پیشرفت‌ها، نقش عربستان در بازار جهانی نفت پابرجاست. این کشور قصد دارد نیمی از برق خود را از گاز تأمین کند و رشد سریع مصرف داخلی باعث شده سوخت‌های فسیلی همچنان نقش اصلی را حفظ کنند. در مذاکرات اقلیمی نیز عربستان هنوز یکی از بازیگران سخت‌گیر محسوب می‌شود.

نتیجه‌گیری

عربستان سعودی، بدون کنار گذاشتن نفت، با نگاهی استراتژیک به‌سوی آینده‌ای خورشیدی حرکت می‌کند. زیرساخت‌های عظیم، سرمایه‌گذاری‌های کلان و جهش خیره‌کننده ظرفیت تولید برق پاک، تصویری تازه از این کشور ارائه می‌دهد: قدرتی که می‌داند دوران انرژی پاک آغاز شده و قصد دارد یکی از رهبران آن باشد.